

เอกสารประกอบการพิจารณา
ในการเสนอชื่อบุคคลเข้ารับพระราชทานปริญญา
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

พระเทพสุเมธี (ไสว วฑฒโน)

ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
คำนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เป็นมหาวิทยาลัยเก่าแก่ที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น และมีชื่อเสียงมายาวนาน นอกจากนี้ ยังมีคุณภาพ มาตรฐาน ความเป็นเลิศหลากหลายด้าน ได้แก่ ด้านการผลิตและพัฒนาครู ด้านการทํานุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ด้านการสร้างเครือข่ายสายสัมพันธ์กับประเทศในกลุ่มอาเซียน รวมถึงด้านการบริการสังคม โดยมีบทบาทสำคัญในการพัฒนา แก้ปัญหา และชี้นำสังคม ชุมชน ท้องถิ่น โดยกำหนดปรัชญาการดำเนินงานไว้ว่า “มุ่งสร้างมหาวิทยาลัยคุณภาพได้มาตรฐานสากล”

จากปรัชญาของมหาวิทยาลัยดังกล่าว ทำให้มหาวิทยาลัยมีการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และมีศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จในชีวิตเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยยังมีเครือข่ายความร่วมมือกับบุคคลและองค์กรภายนอกที่มีผลงานโดดเด่น และสร้างคุณูปการแก่มหาวิทยาลัย ทำให้มหาวิทยาลัยมีนโยบายในการเชิดชูบุคคลดังกล่าวในรูปแบบที่หลากหลาย และหนึ่งในรูปแบบดังกล่าวนี้ คือการมอบปริญญากิตติมศักดิ์เนื่องในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเป็นประจำทุกปี

ในปีนี้ คณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย (กบมส.) ได้ดำเนินการพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่สมควรได้รับการเสนอชื่อเข้ารับพระราชทานปริญญากิตติมศักดิ์ และคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยมีมติเห็นชอบให้พระเทพสุเมธี ฉายา วฑฒโน เป็นบุคคลที่สมควรได้รับพระราชทานปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑ ด้วยคุณสมบัติที่เพียบพร้อมในด้านความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการพัฒนาการศึกษา โดยนำธรรมะเป็นแนวทางให้กับเยาวชน ชุมชน และสังคมในพื้นที่ต่างๆ อย่างต่อเนื่องในฐานะเจ้าอาวาสวัดศรีสุริยวงศารามวรวิหาร วัดนี้เป็นที่ประจักษ์สมควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการบริหารจัดการภาครัฐสืบไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
สิงหาคม ๒๕๖๑

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
คำนิยม จาก พระปิยทัสสี เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี (ธ)	ค
คำนิยม จาก นายชยาวุธ จันทร ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี	ง
คำนิยม จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิทักษ์ จันทรเจริญ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต	จ
คำนิยม จาก นาวาเอกทองย้อย แสงสินชัย	ฉ
ส่วนที่ ๑	
คำเสนอขอปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา	๒

ส่วนที่ ๒

- ข้อมูลประกอบการพิจารณาในการเสนอชื่อบุคคลเข้ารับพระราชทานปริญญา
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ๘
๑. ชื่อผู้ได้รับเสนอ
 ๒. ประวัติและผลงาน
 - ๒.๑ ประวัติ
 - ๒.๒ ผลงานด้านการปกครองและพัฒนา

ส่วนที่ ๓

- การวิเคราะห์/สังเคราะห์ความสอดคล้องของการดำรงชีวิต การปฏิบัติงาน
และผลงานของพระเทพสุเมธี (ไสว วฑฒโน) ที่สมควรได้รับพระราชทาน
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ๒๓

ภาคผนวก

- ภาคผนวก ประมวลภาพกิจกรรมสำคัญของพระเทพสุเมธี (ไสว สฑฒโน) ๓๐

ส่วนที่ ๑

คำเสนอขอปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

๒

คำเสนอขอปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เป็นสาขาวิชาที่มีความเข้มแข็งในการให้ความรู้ภายใต้ปรัชญาของหลักสูตรที่ว่ามุ่งผลิตบัณฑิตให้มีองค์ความรู้และยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาและการจัดการพัฒนาตลอดจนมีสำนึกเป็นผู้นำการพัฒนาที่สามารถจัดการพัฒนาสังคมและพัฒนาอาชีพได้อย่างยั่งยืน ซึ่งจะเป็นการตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่เป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่กำหนดให้หลักสูตร

มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติปรัชญาของการอุดมศึกษา ปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษา และมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพที่เป็นสากล เน้นผลิตบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีจรรยาบรรณทางวิชาชีพ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มีความรู้ความสามารถและทักษะทางสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศอย่างมีทักษะทางปัญญา มีแนวคิดและ ยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาและการจัดการพัฒนาตามแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเศรษฐกิจ พอเพียง โดยจะต้องมีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีของกลุ่มและมีใจเป็น นักพัฒนาท้องถิ่น มีทักษะเชิงตัวเลข ทักษะการสื่อสารและทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาความรู้ที่ทันสมัยและมีความรู้ทางสังคมศาสตร์เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาท้องถิ่นและการ พัฒนาประเทศ

จากปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาดังกล่าว ทำให้มหาวิทยาลัยเล็งเห็นถึงความสำคัญในการยกย่องเชิดชูบุคคลผู้มีคุณธรรม จริยธรรมสูง มีผลงานโดดเด่นในเชิงพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างมีธรรมะประจําใจ สำนึกศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จึงขอเสนอชื่อบุคคลเพื่อเข้า รับพระราชทานปริญญาบัตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ซึ่งได้แก่ พระเทพสุเมธี (ไสว วฑฒโน) เจ้าอาวาสวัดศรีสุริยวงศารามวรวิหาร ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยขอเสนอเกียรติประวัติและผลงานที่เปี่ยมด้วยเกียรติภูมิ สมควรแก่การยกย่อง ประกาศเกียรติคุณสืบไป

ปัจจุบัน พระเทพสุเมธี (ไสว วฑฒโน) สิริอายุ ๘๗ ปี พรรษาที่ ๖๗ ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษา เจ้าคณะจังหวัดราชบุรีฝ่ายธรรมยุตและเจ้าอาวาสวัดศรีสุริยวงศารามวรวิหาร ตำบลหน้าเมือง จังหวัด ราชบุรี อัตโนประวัตินามเดิมว่า ไสว ประสัถยพงศ์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๔ ปีมะแม หมู่ ๑ ตำบลบางป่า อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โยมบิดาชื่อ นายนับ และโยมมารดา ชื่อ นาง ตาล ประสัถยพงศ์ ครอบครัวมีพี่น้อง ๙ คน ท่านเจ้าคุณเป็นบุตรคนที่ ๔ ในช่วงเยาว์วัยเข้าเรียน ระดับชั้นเตรียมอนุบาล ก่อนที่จะมาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จากโรงเรียนวัดพเนินพลู ตำบลบางป่า ซึ่งเป็นโรงเรียนใกล้บ้านตอนนั้นอายุได้เพียง ๑๓ ปี เมื่อเรียนจบได้บอกกับโยมพ่อโยมแม่ว่าจะขอบวช เป็นสามเณร เพื่อศึกษาพระธรรมและอยากทดแทนพระคุณ ท่านเจ้าคุณจึงได้เข้าพิธีบรรพชาที่วัดตรี ญาติ ตำบลบางป่า อำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี โดยมีพระครูเมธีธรรมมานุยุต (เม้ย มั่นตาสโย) เจ้า อาวาสวัดราชบุรุษเมธังกร ตำบลบางป่า เป็นพระอุปัชฌาย์

พระเทพสุเมธี ย้อนอดีตช่วงวัยเด็กกล่าวว่า “ตอนแรกตั้งใจจะบวชเป็นสามเณรชั่วคราว แล้วก็ไปเรียนต่อแต่ปรากฏว่าโยมยายไม่ยอมให้สึก โดยโยมยายบอกให้บวชอย่างนี้ดีแล้ว มองดูเณรสง่าดี ประกอบกับตอนนั้นมีเพื่อนสามเณรที่เรียนนักธรรมอยู่ด้วยกันหลายรูป อาตมาก็เลยเพลินกับการเรียนนักธรรม เรียนบาลี อาตมาชอบทั้ง ๒ อย่าง โดยสามารถจบนักธรรมเอก ได้ในเวลาไม่นาน ส่วนบาลีที่จริงชอบ แต่ไม่ได้สอบเพราะสมัยนั้นครูบาลีหายาก ต้องไปขอครูจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ส่งมา “อยู่แค่พรรษาเดียว ครูบาลีที่ขอไว้ก็กลับไป ซึ่งการเรียนบาลีต้องเรียนติดต่อกัน แต่พอไม่มีครูสอนก็เป็นอันต้องหยุด ยอมรับว่าท้อ ประกอบกับช่วงนั้นสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรงนัก” อยู่รับใช้อุปัฏฐากพระศรีธรรมานุศาสน์ (สมุติเถระ) เจ้าอาวาสวัดศรีญาติ จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๔๙๑ พระศรีธรรมานุศาสน์ ได้รับพระบัญชาจากพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ให้มาเป็นเจ้าอาวาสวัดศรีสุริยวงศาราม พระอารามหลวง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ท่านเจ้าคุณก็ติดตามมาปรนนิบัติรับใช้ด้วย ครั้นเมื่อมาถึงวัดศรีสุริยวงศาราม พบว่าวัดกำลังทรุดโทรมอย่างหนัก เนื่องจากภัยของการทิ้งระเบิด หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เสนาสนะต่างๆ ถูกแรงระเบิดขาดการบูรณะ พระศรีธรรมานุศาสน์และสามเณรเฝ้าในฐานะลูกศิษย์ ได้อยู่รับใช้และร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาวัด แม้จะมีพระภิกษุในวัดเพียง ๕ - ๖ รูป จึงค่อยๆ ทำการบูรณะ จนสภาพเริ่มฟื้นคืนขึ้น กระทั่งอายุครบ ๒๑ ปีบริบูรณ์ จึงเข้าพิธีอุปสมบทเป็นพระภิกษุ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๕ ณ วัดศรีสุริยวงศาราม โดยมีพระศรีธรรมานุศาสน์ เป็นพระอุปัชฌาย์

ต่อมาพระศรีธรรมานุศาสน์ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าคณะอำเภอบางแพและอำเภอเมืองราชบุรี พระอาจารย์จึงได้มอบหมายให้พระใสว เป็นพระเลขานุการ คอยติดตามและปฏิบัติศาสนกิจในการสอนนักธรรม ตลอดเวลาท่านเจ้าคุณได้เห็นและเรียนรู้การเป็นนักปกครองและนักพัฒนาที่ดีจากพระศรีธรรมานุศาสน์ผู้เป็นพระอาจารย์ กระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๒๕ พระศรีธรรมานุศาสน์มรณภาพลง ทำให้ท่านเจ้าคุณได้รับหน้าที่เป็นผู้รักษาการเจ้าอาวาสวัดศรีสุริยวงศาราม และรักษาการเจ้าคณะอำเภอเมืองและอำเภอบางแพ ต่อมา พ.ศ. ๒๕๒๖ ท่านเจ้าคุณได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสวัดสุริยวงศาราม พระอารามหลวง รูปที่ ๒ และเจ้าคณะอำเภอเมืองราชบุรี อย่างเป็นทางการเมื่อได้รับการแต่งตั้งแล้ว ท่านเจ้าคุณได้สืบสานงานการพัฒนาต่อจากพระอาจารย์มิได้ย่อหย่อน โดยเฉพาะการบูรณะพระอุโบสถ จัดสร้างศาลาการเปรียญเพื่อให้ประชาชนได้สะดวกในการประกอบงานบุญทางพระพุทธศาสนา บูรณะกุฏิหลังเก่าให้เหมือนเดิม อีกทั้งสร้างหอระฆัง จัดระเบียบพื้นที่ภายในวัดให้กว้างขวางมากขึ้น เพราะเดิมภายในบริเวณวัดค่อนข้างแคบมาก ประชาชนที่มาร่วมพิธีทางศาสนาค่อนข้างลำบาก

ลำดับงานปกครองคณะสงฆ์

พ.ศ.๒๕๔๗ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นเทพ ในราชทินนามที่ พระเทพสุเมธี

พ.ศ.๒๕๔๑ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นราช ในราชทินนามที่ พระราชวราภรณ์

พ.ศ.๒๕๓๕ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ในราชทินนามที่ พระสิริวัฒนสุธี

พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี ฝ่ายธรรมยุต

พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระครู เจ้าอาวาสพระอารามหลวงชั้นเอก ในราชทินนามเดิม

พ.ศ. ๒๕๒๗ ได้รับการแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์

พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดศรีสุริยวงศาราม และเป็นเจ้าคณะอำเภอเมืองและอำเภอบางแพ

พ.ศ. ๒๕๒๕ รักษาการเจ้าอาวาสวัดศรีสุริยวงศาราม และรักษาการเจ้าคณะอำเภอเมืองและอำเภอเมืองบางแพ ฝ่ายธรรมยุต

พ.ศ. ๒๕๒๐ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นโท ในราชทินนามเดิม

พ.ศ. ๒๕๑๔ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นตรี ในราชทินนามที่พระครูอุดมบัณฑิต

พ.ศ. ๒๕๑๑ ได้รับการแต่งตั้งเป็นรองเจ้าอาวาสวัดศรีสุริยวงศาราม พระอารามหลวง

พ.ศ. ๒๕๐๙ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระครูศรีธรรมานุศาสน์

พ.ศ. ๒๕๐๘ ได้รับการแต่งตั้งเป็นเลขานุการเจ้าคณะอำเภอเมือง และอำเภอบางแพ

พระเทพสุเมธี ได้รับการยกย่องให้เป็นพระนักปกครองและนักพัฒนา ท่านเจ้าคุณได้กล่าวว่า “ในการปกครองไม่มีอะไรยุ่งยากนัก หากแต่ปกครองด้วยความปรารถนาดีมีความเมตตา โดยเฉพาะหลักพรหมวิหาร ๔ ที่ต้องใช้เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา” หากมีสิ่งไหนที่ช่วยใครได้ก็ช่วยอย่าง

เต็มที่ไม่ว่าจะเป็นพระในความปกครองและญาติโยม สำหรับการปกครองสงฆ์นั้นจะยึดหลักธรรมวินัยที่เคร่งครัดนอกกริตนอกทางไม่ได้ ไม่ว่าจะสงฆ์หรือฆราวาสต้องรักการมีระเบียบวินัย กิจใดพึงปฏิบัติก็ต้องปฏิบัติอย่างถูกต้องเข้มงวดภายใต้คติที่ยึดถือมาตลอดนั่นคือ สอนให้ทุกคนรู้จักคำว่าพอดีนั่นเอง

พระเทพสุเมธี เป็นผู้นำ เป็นพระสงฆ์นักพัฒนาในด้านการปกครอง การศึกษา การเผยแผ่ และการพัฒนาสาธารณูปการ ตามลักษณะรูปแบบของการจัดปกครองของคณะสงฆ์ไทย ชีวิตส่วนตัวของท่านเจ้าคุณ เป็นไปอย่างเรียบง่าย มัคน้อย สันโดษ ในด้านการบริหารท่านเจ้าคุณกล้าคิด กล้าทำ เด็ดขาด เด็ดเดี่ยว ทรงไว้ซึ่งสง่าราศี นำเอาความเพียร แต่ในส่วนลึกท่านเจ้าคุณเป็นคนอ่อนโยนมีเมตตาปราณี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สอดส่องดูแลความเป็นอยู่ของผู้น้องอย่างดี จึงเป็นที่เคารพนับถือของคณะสงฆ์ผู้ได้ปกครอง

การที่สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาได้ดำเนินการเพื่อขอปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ให้กับพระเทพสุเมธี (ไสว วฑฒโน) ในครั้งนี้นั้น ถือเป็นสิ่งที่สมควรอย่างยิ่งเนื่องจากท่านเจ้าคุณเป็นผู้ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาในคุณูปการของสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ที่มีต่อประเทศชาติทั้งด้านการจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ด้านการปกครอง และด้านพัฒนาสังคม รวมทั้งด้านการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมอันเป็นสมบัติของชาติที่ควรสืบทอด ท่านเจ้าคุณทำนุบำรุงรักษาสถานที่ภายในบริเวณวัดศรีสุริยวงศารามวรวิหาร อาทิ พระอุโบสถ พระเจดีย์ กุฏิต่างๆ ซุ้มประตูวัด หอระฆัง ฯลฯ ล้วนแล้วแต่เป็นอาคารที่ทรงคุณค่าด้วยสถาปัตยกรรมที่มีความแตกต่างจากวัดทั่วไป เนื่องจากมีความงามทั้งแบบไทย และนำความงามแบบโรมันเข้ามาผสมผสาน จากความชาญฉลาดของสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ในด้านการเมือง ช่วงนั้นเกี่ยวกับการรักษาพุทธศาสนาให้รอดพ้นจากความล่มสลายจากกระแสสังคมชาวตะวันตกที่ล้นไหลเข้ามาในสยามประเทศ พระเทพสุเมธี (ไสว วฑฒโน) มิได้มองข้ามความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับวัดศรีสุริยวงศารามวรวิหาร สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ผู้สร้างวัดแห่งนี้ ท่านเจ้าคุณจึงเป็นผู้ที่มีความโดดเด่นด้านการพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรม ด้านความกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีพระคุณกับประเทศชาติ และได้สืบสานภาระงานการพัฒนาวัดต่อมาจนถึงปัจจุบัน

ส่วนด้านการพัฒนาสังคมนั้น ท่านเจ้าคุณให้ความสำคัญด้านการศึกษา และความเป็นคนดีของเยาวชนและพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย โดยมุ่งเน้นแหล่งที่ด้อยโอกาสอยู่ห่างไกลความเจริญ โดยเฉพาะเป็นชุมชนกลุ่มเสี่ยงที่เคยเป็นที่ตั้งของพรรคคอมมิวนิสต์ในอดีต ท่านเจ้าคุณได้เดินทางไปพัฒนาโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารที่จังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ โรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุบลรัตน์ และยังได้ไป

สร้างสำนักสงฆ์ชาดองศรีวัฒนาราม ทั้ง ๒ แห่งนี้ อยู่ที่ตำบลชมพู อำเภอนีนมะปราง จังหวัด พิษณุโลก โดยทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังใจ และกำลังทรัพย์

ด้านการพัฒนาสังคมที่สำคัญอีกรูปแบบหนึ่งที่ท่านเจ้าคุณเข้าไปเป็นกรรมการช่วยเหลือกลุ่ม เยาวชนและคนทั่วไปที่หลงผิดไปเสพยาเสพติด ท่านเจ้าคุณใช้ธรรมะไปอบรมสั่งสอนควบคู่ไปกับการ รักษาของแพทย์ จนเยาวชนกลุ่มนั้นรอดพ้นจากสิ่งเสพติดทั้งปวง และเมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๖ ท่านเจ้าคุณได้รับโล่จากศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็น เกียรติคุณที่ท่านเจ้าคุณได้รับและจากครั้งนั้นจนถึงปัจจุบันท่านเจ้าคุณยังคงดำเนินการช่วยอบรมสั่ง สอนเยาวชนให้ “ลด ละ เลิก” สิ่งเสพติดตลอดจนถึงทุกวันนี้

พระเทพสุเมธี ผู้ที่ได้ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมบาลี ทำให้ การศึกษาสงฆ์เจริญรุดหน้ามาโดยตลอด สร้างคุณูปการอันประเสริฐแก่วงการสงฆ์อย่างมากมาย จนได้ประจักษ์ถึงผลงานและคุณสมบัติต่าง ๆ เป็นที่ยกย่องเชิดชู โดดเด่นทั้งในด้านการบริหารและ ด้านวิชาการ ตลอดจนเป็นผู้ที่สมบูรณ์ด้วยศีลาจารวัตร งดงามด้วยการครองตน เปี่ยมไปด้วยเมตตา คุณและบริสุทธิ์คุณอย่างยิ่ง เป็นที่ยอมรับและเลื่อมใสศรัทธาแก่สาธุชนอย่างอเนกอนันต์

นับว่าท่านเจ้าคุณเป็นผู้ที่ดำเนินชีวิตที่มีแนวทางปฏิบัติสมควรแก่การเป็นแบบอย่างที่ดี จนเกิดเป็นผลงานที่มีคุณประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ ตามหลักปรัชญา และวัตถุประสงค์ของ หลักสูตรสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาได้อย่างครอบคลุม

ด้วยเกียรติคุณและผลงานอันถือเป็นคุณูปการสำคัญในการเป็นพระนักปกครองและ นักพัฒนา ถือเป็นต้นแบบที่สมควรได้รับการยกย่องอย่างยิ่ง จึงเห็นสมควรเสนอชื่อพระเทพสุเมธี (ไสว วฑฒโน) เพื่อขอรับพระราชทานปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนา ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๐ – ๒๕๖๑ เพื่อเป็นการยกย่องเชิดชูผู้ทำคุณประโยชน์แก่ ชุมชน สังคม และประเทศชาติสืบต่อไป

ส่วนที่ ๒

ข้อมูลประกอบการพิจารณาในการเสนอชื่อบุคคล

เข้ารับพระราชทานปริญญา

พระเทพสุเมธี (ไสว วฑฒโน) ชื่อเดิม นายไสว ประสัถพงค์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๔ บิดาชื่อ นายนับ ประสัถพงค์ มารดาชื่อ นางตาล ประสัถพงค์ มีพี่น้องจำนวน ๙ คน ดังนี้

๑. นางสุนีย์ บุระพาพร (ค้าขาย)
๒. นายอัมพร ประสัถพงค์ (สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ)
๓. นางสุมลรัตน์ อ่อนโยน (ถึงแก่กรรม)
๔. นายไสว ประสัถพงค์ (พระเทพสุเมธี)
๕. นางเพ็ญศรี วิเชียรทอง (ถึงแก่กรรม)
๖. นายสวัสดิ์ ประสัถพงค์ (อดีตวิศวกร บริษัท การบินไทย)
๗. นายสุกันท์ ประสัถพงค์ (นายแพทย์)
๘. นางเดือนจิต มิ่งคำเลิศ (ข้าราชการบำนาญอดีตรองผู้อำนวยการโรงเรียนราชินีบูริน นครราชสีมา จังหวัดราชบุรี)
๙. นางพิณรัตน์ เปี่ยมราศรีสกุล (ค้าขาย)

มีภูมิลำเนาที่บ้านเลขที่ ๒๔ หมู่ ๑ ตำบลบางป่า อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

ด้านการศึกษาและบรรพชา

พระเทพสุเมธี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ ที่โรงเรียนวัดพนินพลูวิทยาการ จังหวัดราชบุรี เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๗ และเมื่ออายุครบ ๑๓ ปี เข้าบรรพชาเป็นสามเณร ที่วัดตรีญาติ แขวง/ตำบลพงสวาย อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี มีพระครูเมธีธรรมนุยุต (เม้ย) วัดลาดเมรั้งกร เป็นพระอุปัชฌาย์ ขณะเป็นสามเณรได้เข้าศึกษาเล่าเรียนจนจบนักธรรมเอก ตามลำดับดังนี้

ด้านอุปสมบท

พระเทพสุเมธี อุปสมบทเมื่ออายุครบ ๒๑ ปี เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๕ ณ วัดตรีญาติ ตำบลพงสวาย อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี มีพระครูเมธีธรรมนุยุต (เม้ย) วัดเมรั้งกร เป็นพระอุปัชฌาย์ และพระกรรมวาจาจารย์ คือ พระครูศรีธรรมานุศาสน์ วัดศรีสุริยวงศาaram ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

ลำดับสมณะศักดิ์ที่ได้รับ

- ราชทินนาม พระเทพสุเมธี เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ พระราชาคณะ
ชั้นเทพ
- ราชทินนาม พระราชวราภรณ์ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ พระราชา
คณะชั้นราช
- ราชทินนาม พระสิริวัฒนสุธี เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชาคณะ
ชั้นสามัญ เจ้าอาวาสพระอารามหลวง
- ราชทินนาม พระครูอุดมบัณฑิต เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๘
พระครูสัญญาบัตร เจ้าอาวาสพระอารามหลวง ชั้นเอก
- ราชทินนาม พระครูอุดมบัณฑิต พระครูสัญญาบัตรรองเจ้าอาวาสพระอาราม
หลวงชั้นโท เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๐
- ราชทินนาม พระครูอุดมบัณฑิต พระครูสัญญาบัตรชั้นตรี เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม
พ.ศ. ๒๕๑๔
- ราชทินนาม พระครูศรีธรรมมานุศาสน์ พ.ศ. ๒๕๐๙

ลำดับตำแหน่งฝ่ายปกครองคณะสงฆ์

- รับตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัด เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๔ อำเภอเมือง
จังหวัดราชบุรี
- รับแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์วิสุตมัญญ์ เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๗
- รับตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอ เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ ณ อำเภอ
เมือง จังหวัดราชบุรี
- รับตำแหน่งเจ้าอาวาส เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ ณ วัดศรีสุริยวงศา
รามวรวิหาร พระอารามหลวง ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

- รับตำแหน่งรองเจ้าอาวาส เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๑๑ ณ วัดศรีสุริยวงศาราม ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
- รับตำแหน่งแลขาเจ้าคณะเขต/อำเภอ เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๘ อำเภอเมือง และอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี

ตำแหน่งอื่น ๆ

- เป็นกรรมการการศึกษาโรงเรียนเบญจมราชูทิศ ราชบุรี
- เป็นกรรมการเถรสมาคมคณะธรรมยุต
- เป็นที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี (ธรรมยุต)
- เป็นกรรมการกองอำนวยการพระธรรมยุตประจำจังหวัดราชบุรี

๒.๒ ผลงานด้านการปกครองและพัฒนา

๒.๒.๑ วัดศรีสุริยวงศารามวรวิหาร

พระเทพสุเมธี ขณะที่ยังอายุได้ ๑๓ ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณร เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๗ ที่วัดตรีญาติ จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. ๒๔๙๑ จึงได้ย้ายตามหลวงพี่สามเณรอำพร ประสัถยพงศ์ (สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สุขุมธรรมวิธานธำรง สกลมหาสงฆปริณายก ตรีปิฎกธราจารย์อัมพรภาณิสสรสังฆวิสุตปาพจนุตตมสาสนโสภณ กิตตินิรมลคุณุฐานีเยบัณฑิต วชิราลงกรณนริศรปสันนาภิสิตประกาศวิสาร์ทนาถธรรมภูตาทิภูม ทศมินทรสมมุติปฐมคณาธิเบศร ปวิธเนตโยภาสวาสนวงศิวิฑฒ พุทธบริษัทคารวสถาน วิบูลสีลสมาจารวัตรวิปัสสนสุนทร ชินวรมหามุนีวงศานุศิษฏ บวรธรรมบพิตร สมเด็จพระสังฆราช) ไปประจำอยู่ที่วัดศรีสุริยวงศาราม ตั้งแต่นั้นเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

เมื่อสามเณรทั้ง ๒ ย้ายเข้ามาประจำอยู่ ณ ที่วัดนี้ ได้พบว่า วัดชำรุดทรุดโทรมมาก เนื่องจากโดนภัยสงครามประกอบกับเวลาล่วงเลยมาเกือบร้อยปี พระศรีธรรมมานุศาสน์ (โสตถี สุमितโต) เจ้าอาวาส ขณะนั้นพยายามที่จะปฏิสังขรณ์วัดนี้มาโดยตลอดตามกำลังที่สามารถจะทำได้ โดยมีสามเณรทั้ง ๒ พี่น้องคอยช่วยปรนนิบัติเจ้าอาวาส ช่วยงานพัฒนาวัดจนวัดแห่งนี้พัฒนาขึ้นมาเรื่อยๆ

ตามประวัติความเป็นมาที่ปรากฏไว้อย่างเลื่อมใสและศรัทธา ดังปรากฏจากข้อมูลเฟสบุคของ วัดศรีสุริยวงศาราม ดังต่อไปนี้

วัดนี้ มีชื่อโดยทางราชการว่า “วัดศรีสุริยวงศาราม” แต่ชาวบ้านเรียกวัดศรีสุริยวงศ เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดวรวิหาร สังกัดคณะธรรมยุต อยู่ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ (ธรรมยุต) ที่ตั้งของวัดเลขที่ ๓๖๕ ถนนอัมรินทร์ ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ทิศเหนือ ติดต่อกับที่ดินของราชพัสดุ ซึ่งใช้เป็นที่ปลูกบ้านพักข้าราชการตำรวจ ทิศใต้ ติดกับคลอง สาธารณะ (ถมแล้ว) และโรงเรียนราชบุรีวิทยา พิบูลสงครามอุปกัณฑ์ ทิศตะวันออก ติดกับถนน อัมรินทร์ และถนนสุรพันธุ์เสนีย์ ทิศตะวันตก ติดกับถนนไกรเพชร

ลักษณะพื้นที่โดยทั่วไปของบริเวณที่ตั้งวัด พื้นที่บริเวณที่ตั้งวัด เป็นที่ราบต่ำอยู่ทางทิศ ตะวันตกของตัวเมือง ห่างจากตัวเมืองประมาณ ๕๐๐ เมตร และห่างจากศาลากลางจังหวัดหลังเก่า ประมาณ ๒๐๐ เมตร เฉพาะเนื้อที่ในบริเวณกำแพงวัดมีประมาณ ๖ ไร่ ๓ งาน เศษ เป็นวัดที่ตั้งอยู่ กลางชุมชน ที่ตั้งวัดเป็นที่ราบต่ำดังกล่าวแล้ว ดังนั้น เมื่อถึงคราวน้ำหลากหรือฝนตกมาก ก็จะทำให้ พื้นที่บริเวณวัดและใกล้เคียงเต็มไปด้วยน้ำ อาศัยที่มีคูคลองระบายน้ำ มีถนนสำหรับกั้นน้ำที่ไหลมา จากป่า เรียกถนนทำนบ ต่อมาเทศบาลได้ปรับปรุงเสริมให้สูงขึ้น ขยายผิวจราจรให้กว้างกว่าเก่าแล้ว เปลี่ยนชื่อใหม่เป็นถนนไกรเพชร จึงทำให้พื้นที่วัดต่ำกว่าถนน ๑ เมตรเศษ

หลักฐานการตั้งวัด ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา พระบรมราชโองการ ลงวันที่ ๖ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๒๒ เนื้อที่กว้าง ๑๘.๕๐ เมตร ยาว ๒๖.๕๐ เมตร อสังหาริมทรัพย์ประเภทที่ดินของวัด

๑. จำนวนเนื้อที่วัด ที่ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี มีเนื้อที่ทั้งสิ้น ๗ ไร่

๒ งาน ๖๘ วา มีหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์คือ โฉนดเลขที่ ๑๓๔๒๗

๒. ที่ธรณีสงฆ์แปลงที่ ๑ ที่ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี มี เนื้อที่ทั้งสิ้น

๓ งาน ๓๔/๑๐ วา มีหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์คือ โฉนดเลขที่ ๑๓๔๒๘

๓. ที่ธรณีสงฆ์แปลงที่ ๒ ที่ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี มีเนื้อที่ทั้งสิ้น

๒ งาน ๔๒๖/๑๐ วา มีหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์คือ โฉนดเลขที่ ๑๓๔๒๙

๔. ที่ธรณีสงฆ์แปลงที่ ๓ ที่ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี มีเนื้อที่ทั้งสิ้น

๑ งาน ๔๐ วา มีหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ โฉนดเลขที่ ๑๒๒๔๗.

วัดแห่งนี้เป็นวัดที่สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ผู้สำเร็จราชการแผ่นดินในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้สร้างขึ้น เป็นวัดที่สร้างขึ้นแปลกกว่าวัดอื่นๆ ในจังหวัดราชบุรีหรือทั่วไป ในด้านศิลปกรรม พระอุโบสถ กุฏิ และพระเจดีย์ สร้างเป็นศิลปะประยุกต์แบบตะวันตก เป็นวัดที่ตั้งอยู่กลางชุมชน ในวันสำคัญทางศาสนาและวันนักขัตฤกษ์ต่างๆ ประชาชนจะมาประกอบศาสนกิจที่วัดนี้ จำนวนครั้งละมากพอประมาณโดยเสมอมาและประกอบกับเป็นวัดที่ตั้งอยู่ใกล้ตัวเมือง การคมนาคมสะดวกจึงเป็นที่นิยมใช้สถานที่ของวัดในการบำเพ็ญกุศลต่างๆ และที่สำคัญคือเป็นอนุสรณ์ให้ระลึกถึงสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ผู้ซึ่งได้บำเพ็ญประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติเป็นอันมาก ตลอดถึงได้ทำความเจริญให้แก่จังหวัดราชบุรี เป็นอันมากอีกด้วย

วัดศรีสุริยวงศาราม เดิมได้รับพระราชทานนามว่า “วัดศรีสุริยวงษาวาส” สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ผู้สำเร็จราชการแผ่นดินและสมุหพระกลาโหมในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เป็นผู้ริเริ่มและสร้างขึ้นด้วยทุนทรัพย์ส่วนตัว แต่จะเริ่มสร้างตั้งแต่วันเดือนปีใด ยังหาหลักฐานที่แน่ชัดไม่ได้ ในหนังสือสมุद्रาษฎราชบุรีกล่าวถึงวัดศรีสุริยวงศ์ฯ ว่า สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ได้สร้างวัดศรีสุริยวงศ์ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๑๗ หลังจากวัดสัตตนารถปริวัตร ๓ ปี ครั้นเมื่อสร้างเสร็จแล้วได้กราบบังคมทูลถวายวัดนี้ให้เป็นพระอารามหลวง และขอพระราชทานนามวัดและที่วิสุงคามสีมา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานนามวัดว่า “วัดศรีสุริยวงษาวาส” ดังปรากฏในพระราชหัตถเลขถึงสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ลงวันศุกร์ แรม ๗ ค่ำ เดือนอ้าย ปีเถาะ เอกศก ๑๒ ศักราช ๑๒๔๑ ดังนี้

ร.ที่ ๓๙๖/๔๑

ถึง เจ้าคุณสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน

ด้วยเจ้าคุณจดหมายมาด้วยเรื่องชื่อวัด ได้ทราบแล้ว เป็นความจริง แต่เดิมฉันก็ได้คิดอยากจะให้เป็นชื่อตรงเหมือนวัดประยูรวงษาวาส แต่ยังไม่ทราบอัยยาศัยเจ้าคุณว่าจะยกย่องวัดนี้เพียงสักเท่าใด จึงได้ถามว่า เจ้าคุณอยากจะให้ชื่ออย่างไร ทราบความว่า ประสงค์จะให้มีชื่อว่าเป็นที่ตั้งวงศ์ตระกูล ฤ็เป็นผู้บำรุงเมืองราชบุรี จึงได้ให้คิดชื่อไปตามความประสงค์เดิม ซึ่งเจ้าคุณจะให้เป็นชื่อตรง

เสียนั้นดีแล้ว วัดนี้ให้ชื่อวัดศรีสุริยวงษาวาส เป็นชื่อเพราะและเป็นเกียรติยศยืนยาวไป อนึ่ง วัดนี้เป็น
พระอารามหลวง เจ้าวัดฉันจะให้เป็นพระครูเสียดึงจะควร ถ้าให้เข้ามารับสัญญาบัตรเสียก่อนขึ้นกุฎก็
เห็นจะทัน จะได้มีถานาขึ้นอีก ๒ องค์ ให้สมกับชื่อวัด

จดหมายมา ณ วัน ๖ ๑ ค่ำ ปีเถาะ เอกศก ๑๒ ศักราช ๑๒๔๑

(พระบรมนามาภิไธย) สยามินทร์

ครั้นต่อมาเมื่อวันพุธ ขึ้น ๕ ค่ำ เดือนยี่ ปีเถาะ เอกศก ๑๒ ศักราช ๑๒๔๑ ซึ่งตรงกับวันคล้าย
วันสมภพสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้
พระราชทานเงิน ๕๐ ชั่ง ร่วมการกุศลด้วยสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ดังปรากฏในลายพระ
ราชหัตถเลขา ว่า

ร. ที่ ๔๑๕/๔๑

ถึง เจ้าคุณสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์

ด้วยเจ้าคุณสร้างวัดศรีสุริยวงษาราม ครั้งนี้เป็นการกุศลใหญ่และจะเป็นเกียรติยศปรากฏ
สืบไปภายหน้า ฉันมีใจศรัทธายินดี ครั้นจะช่วยสร้างเจดีย์สถาน ฤๅเสนาสนะ อันใดให้เป็นของเฉพาะสิ่ง
อันซึ่งเป็นส่วนฉันมีอยู่ในวัดนั้น เจ้าคุณก็ได้ทำการเสียเสร็จแล้ว จึงจัดเงิน ๕๐ ชั่ง มอบให้ลูกหญิงศรี
วิไลมารช่วยเจ้าคุณแล้วแต่จะเห็นควรใช้ในการกุศลครั้งนี้ ฤๅจะไว้เป็นส่วนสำหรับปฏิสังขรณ์ และ
สร้างสมอันใดขึ้นในวัดนี้ก็ตามแต่เจ้าคุณจะเห็นควร ขอเจ้าคุณได้รับไว้ในส่วนการกุศลให้สมประสงค์
ฉันด้วย

พระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬาร ณ วัน ๔ ๒ ค่ำ ปีเถาะ เอกศก ๑๒ ศักราช ๑๒๔๑ เป็นวันที่
๔๐๕๔ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

(พระบรมนามาภิไธย) สยามินทร์

ในหนังสือตำนานพระอารามหลวงได้เรียกชื่อวัดนี้ว่า “วัดศรีสุริยวงษาราม” ตรงตามพระ
ราชหัตถเลขา ฉบับ ร. ที่ ๔๑๕/๔๑ ไม่ใช่ วัดศรีสุริยวงษาวาส ดังปรากฏในพระราชหัตถเลขาฉบับ
ร. ที่ ๓๙๖/๔๑ เข้าใจว่า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คงจะเปลี่ยนชื่อภายหลังทรงพระ
ราชหัตถเลขา ฉบับ ร. ที่ ๓๙๖/๔๑ ลงวันศุกร์ แรม ๗ ค่ำ เดือนอ้าย ปีเถาะ เอกศก ๑๒ จ.ศ. ๑๒๔๑

แล้ว และก่อนพระราชหัตถเลขา ฉบับ ร. ที่ ๔๑๕/๔๑ ลงวันพุธ ขึ้น ๕ ค่ำ เดือนยี่ ปีเถาะ เอกศก ๑๒ จ.ศ. ๑๒๔๑ อนึ่ง ในพระบรมราชโองการพระราชทานวิสุงคามสีมา ก็พระราชทานนามว่า “วัดศรีสุริยวงษาราม” ดังปรากฏในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑ จ.ศ. ๑๒๔๖ พ.ศ. ๒๔๒๗ มีความว่า “มีพระบรมราชโองการประกาศแก่ชนทั้งปวงว่า ที่เขตพระอารามในดงทุ่งละเมาะฝั่งตะวันตกเมืองราชบุรี ซึ่งสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ได้สถาปนาขึ้นใหม่ได้กราบบังคมทูลพระกรุณาขอที่ โดยจังหวัด อุโบสถยาวสิบสามวาตอก กว้างเก้าวาตอก เป็นที่วิสุงคามสีมา ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามพระอารามนี้ว่า วัดศรีสุริยวงษารามและพระราชทานบรมราชานุญาตให้เป็น^{๑๔} ที่วิสุงคามสีมา ณ วันเสาร์ เดือนอ้าย แรมแปดค่ำ ปีเถาะ เอกศก พระพุทธศาสนกาล ๒๔๒๒ พรรษา” ด้วยเหตุดังกล่าวมา จึงได้ใช้ชื่อ “วัดศรีสุริยวงษาราม” แทน วัดศรีสุริยวงศาवासมาจนบัดนี้

เมื่อสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ สร้างวัดเสร็จและทูลเกล้าฯ ถวายเป็นพระอารามหลวงแล้ว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้พระครูอุดมบัณฑิต (อ่อน) จากวัดพิชัยญาติมาเป็นเจ้าอาวาสเป็นรูปแรก ประมาณปลายปี พ.ศ. ๒๔๒๒ ถึง พ.ศ. ๒๔๒๗ ท่านเจ้าคุณได้มรณภาพลง จึงได้โปรดฯ ให้พระปลัดทับ จากวัดพิชัยญาติเป็นพระครูอุดมบัณฑิตมาเป็นเจ้าอาวาสเป็นรูปที่ ๒ อยู่ได้ประมาณปีเศษก็ลาออกจากเจ้าอาวาสกลับไปอยู่วัดพิชัยญาติตามเดิม

ครั้นถึง พ.ศ. ๒๔๓๒ พระสมุห์จิตร ฉนโน เจ้าอาวาสวัดอมรินทราราม อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี มาเป็นเจ้าอาวาสเป็นรูปที่ ๓ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระครูอุดมธีรคุณ อยู่ถึง พ.ศ. ๒๔๓๗ ได้ย้ายไปเป็นเจ้าอาวาสวัดสัตตนารถปริวัตร จังหวัดราชบุรี ในปี พ.ศ. ๒๔๓๗ พระครูศิริปัญญาภรณ์ (อ่อน) มาเป็นเจ้าอาวาสเป็นรูปที่ ๔ ถึง พ.ศ. ๒๔๕๗ จึงได้ย้ายไปเป็นเจ้าคณะจังหวัดปราจีนบุรี ในปี พ.ศ. ๒๔๕๗ พระแดงจากวัดสัตตนารถปริวัตรมารักษาการเจ้าอาวาส และเป็นเจ้าอาวาสต่อมาเป็นรูปที่ ๕ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระครูธรรมมาภินันท์ ได้ทำการปฏิสังขรณ์เสนาสนะหลายอย่าง ได้รื้ออุโบสถที่ชำรุดออก ๒ หลัง แล้วสร้างเป็นโรงเรียนสำหรับเด็กศึกษา ๑ โรงได้ย้ายหอรบซึ่งอยู่หน้าพระอุโบสถไปไว้ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของพระอุโบสถ ท่านเจ้าคุณได้เป็นเจ้าอาวาสถึง พ.ศ. ๒๔๖๖ จึงได้ลาสิกขาไป พระใบฎีกานิม วัดศรีสุริยวงศ์ ได้รักษาการเจ้าอาวาสแทน และเป็นเจ้าอาวาสต่อมาเป็นรูปที่ ๖ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระครูอุดมธีรคุณ ได้บูรณะปฏิสังขรณ์เสนาสนะในวัด คือรื้ออุโบสถเก่าที่ทรุดโทรมออก ๓ หลัง แล้วสร้างเป็น

ภูมิไม้ ๒ ชั้นขึ้นแทน ๓ หลัง ปกครองวัดมาจนถึง พ.ศ. ๒๔๗๖ จึงได้ลาสิกขาไป พระสมุห์เชื่อม
 วัดศรีสุริยวงศ์ ได้รักษาการแทนเจ้าอาวาสจนถึง พ.ศ. ๒๔๙๑ จึงได้ย้ายไปอยู่วัดอมรินทราราม จังหวัด
 ราชบุรี ในปี พ.ศ. ๒๔๙๑ นั้น สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ได้มีพระบัญชาให้
 พระครูสังฆพิชัย (โสตถ์ สุมิโต) เจ้าอาวาสวัดตรีญาติ ตำบลพงสวาย อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
 มาเป็นผู้รักษาการเจ้าอาวาส เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๑ และได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส
 เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ เป็นเจ้าอาวาสรูปที่ ๗ ขณะที่มาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสนั้น
 เป็นระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เลิกใหม่ๆ วัดอยู่ในสภาพทรุดโทรมมาก ได้ทำการปฏิสังขรณ์และ
 ก่อสร้างเสนาสนะในวัดใหม่ คือ พ.ศ. ๒๔๙๓ ได้รื้อศาลาหน้าพระอุโบสถออกไปสร้างใหม่ทางด้านทิศ
 ตะวันออกเฉียงใต้ของพระอุโบสถ ขยายกำแพงหน้าวัดออกไปติดถนนอัมรินทร์ และถนนสุรพันธุ์เสนีย์
 และสร้างซุ้มประตูหน้าวัดใหม่ พ.ศ. ๒๔๙๔ รื้อกำแพงด้านหลังวัดที่ชำรุดออกสร้างใหม่ ขยายออกไป
 จนติดคูน้ำข้างถนนไกรเพชร พ.ศ. ๒๔๙๕ สร้างกุฏิโรงครัววัดขึ้น ๑ หลัง พ.ศ. ๒๕๐๑ สร้างกุฏิติก
 คอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น ขนาด ๒ ห้อง ๑ หลัง พ.ศ. ๒๕๐๓ ซ่อมหลังคาพระอุโบสถ เปลี่ยน
 กระจับปี่เป็นกระเบื้องเคลือบ ติดหัวนาค ไบระกา พ.ศ. ๒๕๐๔ สร้างกุฏิติกคอนกรีต
 เสริมเหล็ก ๒ ชั้น ๓ ห้อง มีมุขหน้า ๑ หลัง พ.ศ. ๒๕๐๗ ซ่อมแซมภูมิไม้ ๒ ชั้น โดยเปลี่ยนเป็นครึ่งตึก
 ครึ่งไม้ ๑ หลัง พ.ศ. ๒๕๐๘ ซ่อมภูมิไม้ ๒ ชั้น เปลี่ยนเป็นครึ่งตึกครึ่งไม้อีก ๑ หลัง และเปลี่ยนพื้น
 พระอุโบสถโดยรื้อกระเบื้องเก่าที่ทรุดโทรมออก แล้วเทพื้นทำหินขัดทั้งหมดพร้อมกับกระเบื้องด้านหน้า
 อีก ๑ ด้าน พ.ศ. ๒๕๐๙ สร้างศาลาการเปรียญคอนกรีตเสริมเหล็กชั้นเดียว กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๑๖
 เมตร แบบทรงไทยประยุกต์ มุงกระเบื้องเคลือบ พื้นหินขัด และสร้างเตาเผาศพต่อด้านหลังศาลา
 ออกไปอีก ๑ เต้า พ.ศ. ๒๕๑๐ สร้างหอระฆัง ๑ หลัง พ.ศ. ๒๕๑๒ สร้างโรงเรียนปริยัติธรรม
 ตึกคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น แบบทรงไทยประยุกต์ กว้าง ๘ เมตร ยาว ๑๖ เมตร มีมุขด้านหน้า
 มุงกระเบื้องเคลือบ พื้นชั้นบนปูไม้ ชั้นล่างพื้นหินขัด ๑ หลัง และเทพื้นปูนบริเวณลานวัด พ.ศ. ๒๕๑๓
 ปฏิสังขรณ์พระเจดีย์ใหญ่หลังพระอุโบสถ ซึ่งเป็นเจดีย์เก่าสร้างพร้อมกับวัด โดยรื้อพื้นไม้เก่าที่ปูเป็น
 ลานชั้นบนโดยรอบออกแล้ว เทพื้นคอนกรีตเสริมเหล็กโดยรอบแทน พ.ศ. ๒๕๑๔ รื้อโรงเรียนไม้หลัง
 เก่าที่ทรุดโทรมจนใช้การไม่ได้แล้ว สร้างกุฏิติกคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น แบบทรงไทยประยุกต์
 กว้าง ๖ เมตร ยาว ๑๕ เมตร ชั้นบนพื้นไม้ ชั้นล่างเทพื้นหินขัดผิว ๑ หลัง และเปลี่ยนหลังคาภูมิ
 เจ้าอาวาสซึ่งมุงด้วยกระเบื้องดินเผาแบบโบราณที่ชำรุดออกทั้งหมด เปลี่ยนเป็นกระเบื้องลอนเล็ก
 พ.ศ. ๒๕๑๖ รื้อภูมิไม้ทางด้านทิศเหนือที่ชำรุดออก ๑ หลัง แล้วสร้างกุฏิติกคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น

ทรงไทยประยุกต์ กว้าง ๖ เมตร ยาว ๑๒ เมตร ชั้นแทน ๑ หลัง พ.ศ. ๒๕๑๘ สร้างหอสมุด ๑ หลัง เป็นตึกคอนกรีตเสริมเหล็ก กว้าง ๗ เมตร ยาว ๑๕ เมตร ชั้นบนทำพื้นหินขัดตลอด ชั้นล่างเปิดโปร่งตลอด พ.ศ. ๒๕๑๕ ถมสระน้ำหลังวัดซึ่งใช้ทำประโยชน์อะไรไม่ได้แล้ว พ.ศ. ๒๕๒๑ สร้างกำแพงหลังวัดที่ซำรดั้งขึ้นใหม่ และบูรณะกำแพงเก่าที่ทรุดโทรมให้ดีขึ้น พ.ศ. ๒๕๒๒ สร้างกุฏิตึกคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น ๕ ห้อง แบบทรงไทยประยุกต์ กว้าง ๘ เมตร ยาว ๑๖ เมตร ชั้นบนกั้นเป็นห้อง พื้นปูไม้ อบทั้งหมด ชั้นล่างพื้นหินขัด กั้นเป็นห้องเก็บของ ห้องน้ำ ห้องส้วม นอกนั้นเปิดโล่งตลอด พ.ศ. ๒๕๒๓ สร้างกุฏิตึกคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น ๓ ห้อง ทรงไทยประยุกต์ กว้าง ๘ เมตร ยาว ๑๒ เมตร ชั้นบนปูพื้นไม้อบ ชั้นล่างหินขัด พ.ศ. ๒๕๒๔ สร้างกุฏิตึกคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น ๓ ห้อง แบบเดิม อีก ๑ หลัง

ช่วงชีวิตของพระเทพสุเมธี ตั้งแต่วัยที่เป็นสามเณร จนกระทั่งอุปสมบทเป็นพระภิกษุ และที่สุดได้ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาส เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ นั้น ท่านเจ้าคุณเป็นแรงสำคัญในการพัฒนาวัดแห่งนี้มาทุกสมัยของเจ้าอาวาสทุกๆ รูปที่ผ่านมา แนวทางการปกครองและพัฒนาของเจ้าอาวาสแต่ละรูป ได้ถูกบันทึกอยู่ในความทรงจำของท่านเจ้าคุณตลอดมา ท่านเจ้าคุณจึงสามารถนำสิ่งดีๆ ที่เป็นทั้งหลักธรรมและหลักการพัฒนาสังคมของครูบาอาจารย์ทุกรูปมารวบรวมไว้เป็นแนวทางในการปกครองและพัฒนาวัด และสังคม โดยเฉพาะการอบรมสั่งสอนชาวพุทธให้ประพฤติดีปฏิบัติชอบ ให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อสังคมนั้นๆ ท่านเจ้าคุณมิได้ละเลย ควบคู่กับการสร้างคุณประโยชน์ต่อการพัฒนาวัดวาอาราม สถานที่อันเป็นศูนย์รวมใจของพุทธมาจะตลอดมา

ช่วงเวลาของการดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสนั้น พระเทพสุเมธี มีภิกษุอยู่ในปกครองในพรรษา จำนวน ๒๘ รูป นอกพรรษา จำนวน ๑๒ รูป นักเรียนปริยัติธรรมบาลี จำนวน ๒ รูป นักเรียนปริยัติธรรมนักธรรม จำนวน ๑๙ รูป ศิษย์วัด ๑๗ คน มีปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุ และถาวรวัตถุของวัดที่ต้องดูแลรักษาตลอดมา ดังนี้

๑. พระอุโบสถ สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ได้สร้างขึ้นประมาณ ในปี พ.ศ.๒๔๒๐ หลังจากเริ่มสร้างวัดแล้ว ๓ ปี และสร้างเสร็จประมาณปี พ.ศ. ๒๔๒๒ รูปโบสถ์เป็นแบบทรงไทยประยุกต์ ศิลปะตะวันตกแบบกรีกหรือโรมัน ซึ่งเป็นที่นิยมกันในสมัยนั้น ทั้งนี้เนื่องจากสมัยรัชกาลที่ ๕ อารยธรรมทางตะวันตกได้เข้ามาสู่เมืองไทยมากทั้งด้านภาษา วรรณคดี และวัฒนธรรมต่างๆ รวมทั้งศิลปะต่างๆ ด้วย พระอุโบสถสร้างทรงเตี้ย สูงจากระดับพื้นดิน ๓๐ ซม.

ตัวพระอุโบสถกว้าง ๑๑ เมตร ยาว ๑๘ เมตร มีเสาระเบียงโดยรอบ ก่ออิฐ ฉาบปูน ผิวขัดมันหมดทั้งหลัง เฉพาะผนังพระอุโบสถผิวดัดมันทำลวดลายคล้ายหินอ่อน ทั้งด้านในและด้านนอก เสาระเบียงเป็นเสากลมที่ปลายเสาทำลวดลายเป็นศิลปะแบบตะวันตก ระหว่างช่องปลายเสาทำผนังโค้งติดต่อกันทุกต้นผิวผนังขัดมันทั้งหมด หลังคามุงกระเบื้องดินเผา ในสมัยพระครูธรรมมาภินันท์ (แดง) เป็นเจ้าอาวาสได้เปลี่ยนกระเบื้องจากดินเผาเป็นกระเบื้องซีเมนต์ ต่อมาถึง พ.ศ. ๒๕๐๓ สมัยพระศรีธรรมานุศาสน์ เจ้าอาวาสรูปที่ ๗ ได้เปลี่ยนกระเบื้องซีเมนต์ออกเป็นกระเบื้องเคลือบ ขณะนี้ตัวพระอุโบสถทรุดโทรมมาก ปูนผิวที่ฉาบตามผนังเสื่อม หมดอายุ ผุพังลงเรื่อยๆ ได้ซ่อมแซมแต่ก็ไม่เหมือนของเดิม

๒. พระประธาน เป็นพระพุทธรูปหล่อด้วยทองเหลืองแล้วลงรักปิดทอง พุทธลักษณะสวยงาม สมัยรัตนโกสินทร์ หน้าตักกว้าง ๑.๑๕ เมตร สูงจากฐานประทับถึงยอดเกศ ๑.๗๕ เมตร สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ เป็นผู้สร้างขึ้น ประมาณ พ.ศ. ๒๔๒๒

๓. พระเจดีย์ เป็นพระเจดีย์อยู่หลังพระอุโบสถ สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ได้สร้างขึ้น หลังจากสร้างพระอุโบสถเสร็จแล้ว ประมาณใน พ.ศ. ๒๔๒๒-๒๔๒๓ เป็นแบบทรงไทยประยุกต์ ศิลปะตะวันตกเหมือนพระอุโบสถ ฐานพระเจดีย์ทำ ๒ ชั้น ชั้นล่างสูงจากพื้นดิน ๓๐ ซม. ฐานด้านนอกทำเป็นเหลี่ยม ๘ เหลี่ยม กว้างเหลี่ยมละ ๓.๘๕ เมตร ทำเสากลมรอบ สูงจากฐานถึงปลายเสา ๔ เมตร ปลายเสาทำบัวลวดลายและทำผนังโค้งติดต่อกันทุกต้นเหมือนเสาพระอุโบสถ ฐานชั้นในทำเป็นทรงกลมเท่าองค์พระเจดีย์ บันไดก่ออิฐทีบขึ้นไปชั้นบนซึ่งเป็นฐานรองรับพระเจดีย์ มีลานเดินได้รอบองค์พระเจดีย์ เดิมที่เป็นพื้นไม้ปูไว้โดยรอบถึง พ.ศ. ๒๕๑๓ ได้รื้อพื้นไม้ออกแล้วเทพื้นคอนกรีตแทนโดยรอบ ชั้นบนทำลูกกรงกระเบื้องเคลือบแบบเก่าโดยรอบ พระเจดีย์ก่อด้วยอิฐ ฉาบปูน ขัดผิวหมดทั้งองค์ สูง ๔.๔๐ เมตร ฐานวัดโดยรอบ ๑๖.๖๐ เมตร บนยอดองค์พระเจดีย์บรรจุพระบรมธาตุเป็นที่สักการะของประชาชนทั่วไป

๔. กุฏิเจ้าอาวาส สร้างขึ้นในสมัยสร้างวัด ประมาณ พ.ศ. ๒๔๑๙ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของพระอุโบสถ รูปทรงเป็นศิลปะทางตะวันตก กว้าง ๙.๑๐ เมตร ยาว ๑๖.๐๐ เมตร มีมุขหน้าออก ๓.๗๐ เมตร ทำเป็น ๒ ชั้น ก่ออิฐ ฉาบปูนทั้งหลัง กั้นเป็นห้อง ๓ ห้อง พื้นปูไม้สัก หลังคามุงกระเบื้องดินเผา ต่อมา พ.ศ. ๒๕๑๔ ได้เปลี่ยนหลังคาเป็นกระเบื้องลอนเล็กตั้งอยู่ทางทิศใต้ของพระอุโบสถ

๕. กุฏิญี่ปุ่น ที่เรียกเช่นนี้เรียกตามชาวบ้านที่ชอบเรียกกัน เป็นกุฏิเก่าสร้างขึ้นพร้อมกับสร้างพระอุโบสถ ลักษณะการก่อสร้างคล้ายกับพระอุโบสถ เป็นศิลปะผสมระหว่างตะวันออกกับตะวันตก กว้าง ๗ เมตร ยาว ๙ เมตร ชั้นล่างเป็นห้อง ก่ออิฐ ฉาบปูน ชั้นบนต่อเสาไม้มะค่าก่ออิฐกันห้อง หุ้มเสา ผนังฉาบปูนขัดมัน มุงกระเบื้องดินเผา กระเบื้องด้านหน้าถูกพายุพัดพังทั้งแถบ ได้เปลี่ยนเป็นกระเบื้องซีเมนต์แทน กุฏินี้สร้าง ๒ หลัง รูปทรงเหมือนกัน อยู่หน้าพระอุโบสถด้านทิศเหนือ ๑ หลัง ทิศใต้ ๑ หลัง

๖. ซุ้มประตูวัด พระศรีธรรมานุศาสน์ เจ้าอาวาสรูปที่ ๗ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๔๙๓ แทนซุ้มประตูเก่าตอนย้ายศาลาการเปรียญและขยายกำแพงออกไปติดถนนอมรินทร์ ตัวซุ้มประตูก่ออิฐ ฉาบปูน เสากลมเทศคอนกรีตโค้งบน สร้างเป็นศิลปะแบบตะวันตกเพื่อให้อารมณ์กับพระอุโบสถ พระเจดีย์ และกุฏิเก่าที่สร้างไว้ก่อน

๗. กุฏิติกคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาด ๒ ห้อง ๒ ชั้น กว้าง ๗ เมตร ยาว ๙ เมตร สร้าง พ.ศ. ๒๕๐๑ ตั้งอยู่ด้านทิศใต้ของพระอุโบสถ

๘. กุฏิติกคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาด ๓ ห้อง ๒ ชั้น มีมุข กว้าง ๘.๕๐ เมตร ยาว ๑๐ เมตร มุขกว้าง ๓ เมตร ยาว ๔.๕๐ เมตร สร้าง พ.ศ. ๒๕๐๔ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของพระอุโบสถ

๙. ศาลาการเปรียญ สร้างขึ้นด้วยเงินพระกฐินพระราชทานนำโดยนางโสภิตบรรณรักษ์ (ลิ้นจี่ กิตติขจร) มารดาจอบพลถนอม กิตติขจร สร้างเสร็จ พ.ศ. ๒๕๐๙ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กชั้นเดียว สูงจากระดับพื้นดิน ๖๕ ซม. กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๑๖ เมตร เป็นแบบทรงไทยประยุกต์ มุงกระเบื้องเคลือบ มีมุขหน้า ภายในเทศานยาวตลอดไม่มีเสากลางติดบนหน้าต่างโดยรอบ ด้านหน้าศาลาทำพื้นระเบียงยื่นออกมามากว้าง ๖ เมตร ต่อมาได้สร้างเตาอบต่อทางด้านหลังศาลาสำหรับเผาศพ อีก ๑ เตา ศาลาการเปรียญตั้งอยู่หน้าวัดด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ

๑๐. หอระฆังคอนกรีตเสริมเหล็ก ร้านยาไทยสมบูรณ์ สร้าง พ.ศ. ๒๕๑๐ ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของพระอุโบสถ

๑๑. โรงเรียนปริยัติธรรม พระศรีธรรมานุศาสน์ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ ด้วยทุนส่วนตัว ทุนของวัด และประชาชนผู้มีศรัทธาร่วมกัน เดิมที่ตรงสร้างโรงเรียนปริยัติธรรมนี้เป็นที่ตั้งศาลาการเปรียญหลังเก่าที่ย้ายมาจากหน้าพระอุโบสถ เมื่อสร้างศาลาการเปรียญหลังใหม่แล้วได้รื้อหลังเก่าออก

แล้วสร้างโรงเรียนปริยัติธรรมขึ้นแทนเป็นอาคาร ๒ ชั้น คอนกรีตเสริมเหล็ก มีมุขหน้า แบบทรงไทย ประยุกต์ สูงจากพื้นดิน ๕๐ ซม. กว้าง ๘ เมตร ยาว ๑๖ เมตร ชั้นล่างทำระเบียงยื่นมาทางด้านหน้า กว้าง ๕ เมตร ชั้นบนปูพื้นไม้ กั้นห้องสำหรับสามเณรอาศัย ชั้นล่างเปิดโถง พื้นทำหินขัดตลอด ติดหน้าต่างโดยรอบ หลังคามุงด้วยกระเบื้องลอนเล็ก ตั้งอยู่หน้าพระอุโบสถทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้

๑๒. กุฏิติกอนกรีตเสริมเหล็ก แบบทรงไทยประยุกต์ ขนาด ๕ ห้อง ๒ ชั้น กว้าง ๖ เมตร ยาว ๑๕ เมตร สร้าง พ.ศ. ๒๕๑๔ ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือของพระอุโบสถ

๑๓. กุฏิติกอนกรีตเสริมเหล็ก แบบทรงไทยประยุกต์ ขนาด ๔ ห้อง ๒ ชั้น กว้าง ๖.๕๐ เมตร ยาว ๑๒ เมตร สร้าง พ.ศ. ๒๕๑๖ ตั้งอยู่ด้านทิศเหนือของพระอุโบสถ

๑๔. หอสมุด พระศรีธรรมมานุศาสน์ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๘ เป็นตึกคอนกรีตเสริมเหล็ก แบบทรงไทยประยุกต์ มีมุขหลอก ตัวอาคารกว้าง ๗ เมตร ยาว ๑๕ เมตร ชั้นบนเทพื้นคอนกรีต ทำหินขัดทั้งหมด ชั้นล่างเปิดโปร่งตลอด พื้นเทพื้นธรรมดา หลังคามุงกระเบื้องลอนเล็ก ตั้งอยู่หน้าพระอุโบสถด้านทิศใต้

๑๕. กุฏิใหม่หลังที่ ๑ พระศรีธรรมมานุศาสน์ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นกุฏิคอนกรีตเสริมเหล็ก ทรงไทยประยุกต์ กว้าง ๘ เมตร ยาว ๑๖ เมตร ทำมุขหลอก ชั้นบนปูพื้นไม้รอบกั้นห้อง ๕ ห้อง ติดเหล็กลูกกรง และมุ้งลวดทุกห้อง ชั้นล่างพื้นทำหินขัดทั้งหมดติดประตูหน้าต่างโดยรอบ หลังคามุงกระเบื้องลอนเล็ก

๑๖. กุฏิใหม่หลังที่ ๒ น.ส.เกลียว ประดิษฐ์สุข สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓ เป็นตึกคอนกรีตเสริมเหล็ก แบบทรงไทยประยุกต์ ทำหน้ามุขหลอก กว้าง ๘ เมตร ยาว ๑๒ เมตร กั้นเป็นห้อง ๓ ห้อง ข้างบนปูพื้นไม้รอบ ชั้นล่างพื้นหินขัด กั้นห้องเก็บของ ๑ ห้อง และห้องน้ำ หลังคามุงกระเบื้องเล็ก ติดมุ้งลวดทุกห้อง

๑๗. กุฏิใหม่หลังที่ ๓ พระศรีธรรมมานุศาสน์ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔ รูปทรงลักษณะการก่อสร้างแบบเดียวกับหลังที่ ๒ กุฏิใหม่ ๓ หลังนี้ ตั้งอยู่ติดกำแพงด้านทิศใต้ของวัด

พระเทพสุเมธีเป็นผู้ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาในคุณูปการของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ที่มีต่อประเทศชาติทั้งด้านการจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ด้านการปกครอง และด้านพัฒนาสังคมรวมทั้งด้านการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมอันเป็นสมบัติของชาติที่ควร

สืบต่อ ท่านเจ้าคุณจึงทำนุบำรุงรักษาสถานที่ภายในบริเวณวัดศรีสุริยวงศารามวรวิหาร อาทิ พระอุโบสถ พระเจดีย์ กุฏิต่างๆ ซุ้มประตูวัด หอระฆัง ฯลฯ ล้วนแล้วแต่เป็นอาคารที่ทรงคุณค่าด้วยสถาปัตยกรรมที่มีความแตกต่างจากวัดทั่วไป เนื่องจากมีความงามทั้งแบบไทย และนำความงามแบบโรมันเข้ามาผสมผสาน จากความชาญฉลาดขององค์สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ในด้านการเมืองช่วงนั้นเกี่ยวกับการรักษาพุทธศาสนาให้รอดพ้นจากความล่มสลายของชาวตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามาในสยามประเทศ พระเทพสุเมธี (ไสว วฑฒโน) มิได้มองข้ามความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับวัดศรีสุริยวงศารามวรวิหาร สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ผู้สร้างวัดแห่งนี้ ท่านเจ้าคุณจึงเป็นผู้ที่มีความโดดเด่นด้านการพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรม ด้านความกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีพระคุณกับประเทศชาติและได้สืบสานภาระงานการพัฒนาวัดต่อมาจนถึงปัจจุบัน

๒.๒.๒ สำนักสงฆ์ชำตองศรีพัฒนาราม

สำนักสงฆ์ชำตองศรีพัฒนาราม ตั้งอยู่ที่หมู่ ๙ ตำบล ชมพู อำเภอ เนินมะปราง จังหวัด พิจิตรโลก เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ โดยอาจารย์พิรุฑ สุธะประสพชัย ถวายที่ดิน จำนวน ๑๐ ไร่ ริเริ่มสร้างศาลาไม้ชั่วคราว กว้าง ๑๑ เมตร ยาว ๑๔ เมตร โดยมีผู้ทุ่มเททั้งแรงใจ แรงกาย แรงทรัพย์ ดังนี้คือ อาจารย์ชาญชัย สร้อยมุข อาจารย์พิรุฑ สุธะประสพชัย นายบุญส่ง สังวาล นายสุเทพ นางลูกคิด รังแสง นายสนิท ภูมิดี นายทองเหลือง น่วมอัน นายเลื่อน คำพาแก้ว ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๙ และคณะชาวบ้านชำตองร่วมใจ

พรรษาแรก ปี ๒๕๓๘ มีพระภิกษุ ๕ รูปจำพรรษา ซึ่งพระเทพสุเมธีขณะนั้นใช้ราชทินนามว่า พระสิริวัฒนสุธี เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี (ธ) เจ้าอาวาสวัดศรีสุริยวงศารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ผู้ให้กำเนิดที่พัทสงฆ์ชำตองศรีพัฒนาราม ได้นิมนต์พระมหาจำนงค์ นราสโร รักษาการเจ้าอาวาส

ในปี ๒๕๓๘ นี้ ทางสำนักสงฆ์มีโครงการปลูกป่า “วันแม่แห่งชาติ” ๑๒ สิงหาคม โดยมีพระสิริวัฒนสุธี เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี (ธ) ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน ปลูกป่า จำนวน ๑๐๐ ไร่ ไม้نانาพันธ์ เช่น ไม้สักทอง ไม้ประดู่ ไม้แดง ไม้ต่าง ๆ

ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ พระสิริวัฒนสุธี ได้นำกำลังศรัทธา ญาติโยม ๕ คณะวัดศรีสุริยวงศารามวรวิหาร จังหวัดราชบุรี มาทอดกฐินสร้างกุฏิพระถาวร จำนวน ๖ หลัง พร้อมทางจงกรม หลังละ ๕๐,๐๐๐ (ห้าหมื่นบาท) และขยายที่ดินเพิ่มอีก ๑๒๐ ไร่ รวมที่ดินได้ ๑๓๐ ไร่ นายขอบ จักรแก้ว ผู้ใหญ่บ้านชำตองคนปัจจุบัน พร้อมทั้ง คุณเทพฤทธิ์ ชนะคำ คุณอรวรรณ ภูมิดี พร้อมทั้งคณะบ้านชำตอง นำผ้าป่าสามัคคี มาร่วมสร้างห้องสุขา ๑๐ ห้อง เป็นเงิน ๗๐,๐๐๐ บาท

ต่อมาวันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๐ พระเทพสุเมธีขณะนั้นใช้ราชทินนามว่า พระราชวรารักษ์ ได้นำศรัทธาญาติโยม คณะวัดศรีสุริยวงศารามวรวิหาร จังหวัด ราชบุรี วางศิลาฤกษ์ สร้างศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๒๐ เมตร สิ้นเงินสร้าง ๑,๒๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านสองแสนบาทถ้วน) เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๑ พระราชวรารักษ์ ได้นำศรัทธาญาติโยมคณะวัดศรีสุริยวงศารามวรวิหาร ได้ร่วมอนุโมทนาบุญ ฉลองศาลาการเปรียญหลังใหม่ ปัจจุบันมี หลวงพ่อศรีสุขประสพชัย รักษาการเจ้าอาวาสมีพระราชวรารักษ์ เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี และคณะญาติโยมวัดศรีสุริยวงศารามวรวิหาร เมตตาอนุเคราะห์อุปถัมภ์สำนักสงฆ์ข้าต้องศรีพัฒนาราม เรื่อยมา

ปี ๒๕๕๐ มีญาติโยมศรัทธา สร้างเมรุ ๑ หลัง พร้อมสร้างศาลาธรรมสังเวช สร้างโรงครัวและห้องสุขาอีก ๖ ห้อง เถลานปูนหน้าเมรุกว้าง ๑ ไร่ขยายที่ดินเพิ่มอีก ๓๐ ไร่ รวมที่ดินสำนักสงฆ์ทั้งสิ้น ๑๖๐ ไร่ ปลูกยางพารา ๖๐ ไร่ ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ นายทองใส โคตรแปร มีศรัทธานำลูกชายมาอุปสมบท ๑ พรรษา แล้วสร้างกุฏิพระถาวร ๑ หลัง พร้อมทางเดินจงกรม และสร้างโรงครัวเพิ่มอีก ๑ หลัง

ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ มีศรัทธาญาติโยมมาปฏิบัติธรรมมากขึ้น ทางสำนักสงฆ์ข้าต้องศรีพัฒนาราม จึงได้พิจารณาจัดสร้างศาลาเอนกประสงค์เพิ่ม โดยติดศาลาไม้หลังเดิมให้สูงขึ้น ด้านล่างศาลาเทพุน สำหรับจัดเลี้ยงอาหาร เป็นที่หลบร้อนญาติโยมบ้านไกลที่มาพักแรมและปฏิบัติธรรม พร้อมกันนั้นได้สร้างกุฏิพระสำรอง พระผู้ใหญ่ ๑ หลัง ใต้ศาลาไม้ สร้างห้องสุขาสำหรับพระสงฆ์ ๒ ห้อง

ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้สร้างถนนคอนกรีตเข้าวัด เพื่อสะดวกในการเดินทาง กว้าง ๓.๕๐ เมตร ยาว ๘๐๐ เมตร ในปีนี้ ดร.จรูญ เตชะเจริญกิจ และคณะ มีศรัทธาสร้างพระประธานปางสมาธิ หน้าตักกว้าง ๖๙ นิ้ว ปูนปั้น พนสีทอง

ปัจจุบันมีพระภิกษุประจำอยู่ ๔ - ๖ รูป โดยมีพระอาจารย์ไพบูลย์ ยุติโก รักษาการเจ้าอาวาส อายุ ๕๐ ปี พรรษา ๓๐ นักรธรรมเอก ในแต่ละพรรษามีญาติโยมมาปฏิบัติธรรมถือศีล ๘ ประมาณ ๑๐ - ๑๕ คน วันสำคัญทางศาสนาญาติโยมมาปฏิบัติธรรมถือศีลและเวียนเทียนด้วยดีเสมอมา มีทางคณะสงฆ์ฝ่ายปกครองได้มาตรวจเยี่ยมวัดอยู่เป็นประจำ มีการประชุมสงฆ์ทุก ๓ เดือน ในวันอุโบสถ ทางคณะสงฆ์จะเวียนลงอุโบสถทุกเดือน ในเขตพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ทางสำนักสงฆ์ฯ ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีตลอดมา

๒.๒.๓ โรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุปถัมภ์ จังหวัดพิษณุโลก

โรงเรียนรักไทยร่มเกล้าอุปถัมภ์ เริ่มก่อสร้างขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ขณะโรงเรียนสร้างมาได้ ๑ ปี ยังไม่เสร็จสมบูรณ์นัก ทางอำเภอได้ใช้เป็นที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ที่เสด็จไปเยี่ยมราษฎรด้วยทรงห่วงใยที่ราษฎรทั้งหลายอยู่ในถิ่นทุรกันดาร และเป็นเขตสู้รบของ

พรรคคอมมิวนิสต์ โรงเรียนแห่งนี้เปิดสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๔ มีนักเรียนจำนวน ๕๖ คน และมีนายเฉลิมชัย เมืองเขียว เป็นครูประจำอยู่ที่โรงเรียนแห่งนี้เพียงคนเดียว

ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ - ๒๕๓๗ พระเทพสุเมธี ซึ่งในช่วงเวลานั้น คือ พระสิริวิวัฒนสุธี ได้เห็นความสำคัญของการให้ความรู้แก่เยาวชนของชาติในถิ่นทุรกันดาร ประกอบกับได้รู้เรื่องราวความเป็นมาของโรงเรียนมาแต่อดีต จึงได้เดินทางไปดูสถานที่แห่งนี้กับ ครูชอบ สุขประสพชัย ผู้เป็นลูกศิษย์ เมื่อได้ไปพบไปเห็นบรรดาเด็กๆ ของโรงเรียนแห่งนี้ท่านเจ้าคุณก็เกิดความสงสารอย่างมาก เพราะโรงเรียนแห่งนี้ล้วนขาดแคลนในสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมความรู้ไปเสียทุกอย่าง พระสิริวิวัฒนสุธี จึงได้ดำเนินการเชิญชวนญาติโยมมาร่วมกันพัฒนาโรงเรียน เริ่มต้นด้วยการจัดให้มีการทอดผ้าป่าการศึกษา ได้ปัจจัยสองแสนบาท รวมกับปัจจัยส่วนตัวของท่านเจ้าคุณจำนวน หกหมื่นบาท เริ่มดำเนินการนำโรงเรียนบ้านร้าง และบ้านบน มารวมกันเป็นโรงเรียนรักไทยร่มเกล้า สร้างโรงเรียนมีห้องเรียนเพียง ๒ ห้อง มีห้องสมุด และมีโรงอาหาร

ปีที่ ๒ พระเทพสุเมธี ได้จัดทอดผ้าป่าการศึกษาอีกครั้ง ได้ปัจจัยทั้งสิ้น สามแสนกว่าบาท ท่านเจ้าคุณได้นำญาติโยมเดินทางไปยังโรงเรียนรักไทยร่มเกล้า^{๒๑} เพื่อนำปัจจัยไปซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอนส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งเป็นทุนอาหารกลางวันให้กับนักเรียน

นอกจากนี้ท่านเจ้าคุณยังได้ให้แนวคิดการพัฒนาด้านการศึกษาให้กับโรงเรียนแห่งนี้ เรื่องการจัดทำกิจกรรมหมุนเวียนของนักเรียน โดยเริ่มจากการปลูกพืชผักผลไม้ ทำสวนครัวขนาดย่อมๆ ให้นำมาทำอาหารกลางวัน เลี้ยงเป็ด ไก่ ไข่กิ้งก่า ที่เหลือจึงนำไปจำหน่ายชาวบ้าน ทำให้โรงเรียนมีอาหารกลางวันเลี้ยงนักเรียนอย่างไม่สิ้นเปลือง

แนวคิดด้านการพัฒนาระบบการศึกษาของ พระเทพสุเมธี มีความลึกซึ้งและมุ่งมั่นต่อการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะผู้ที่เป็นเยาวชนของชาติ เมื่อทางโรงเรียนรักไทยร่มเกล้ามีครูสอนเพียงคนเดียว ท่านเจ้าคุณได้แนะนำให้วิธีพี่สอนน้อง นำนักเรียนรุ่นพี่มาเป็นผู้ช่วยครู ถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนรุ่นน้อง การพัฒนาโรงเรียนรักไทยร่มเกล้ายังคงเป็นไปเช่นนี้เรื่อย ๆ โดย พระเทพสุเมธี เป็นพระผู้คอยอุปถัมภ์ช่วยชี้แนะแนวทางการพัฒนา และให้ความรู้แก่นักเรียนต่อมาเป็นเวลา ๗ ปี

